

Vredništvo

na Travniki št. 277. I. nadst. (ose
skrbil tudi za raspodijanje lista).

Prejemajo se za plačilo vsakršna
oznanila tudi v neslovenskem jeziku.

Plača se za vsako natisno vrsto 5
sold., če se oznanilo samo enkrat na-
tisne, če dvakrat, 8 sold., če trikrat,
10 s. v. n. — Povrh tega se vsak
krat 30 s. za štampilj.

TRUDNIK

za domače, slovenske in občne potrebe.

V Gorici, v petek 6. novembra 1868.

Izhaja vsak petek.

Velja po pošti pošiljana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 60 s., za
četrt leta 80 s. Kdor sam po-njo po-
šilja, plača za celo leto samo 2 g. 60
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.
Narodilna pisma in reklamacije naj
se pošiljajo vredništva.

Posamni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici N. Schar-jovi na Travniki
po 5 soldov.

Državni zbor.

Zbornica gospojška je imela pretoklo saboto 31.
okt. po 4 mesecih zopet prvo svojo sejo, toda je manj-
kalo veliko gospodov, med njimi nadškofov in nadvoj-
vod. Obravnave njene niso nič zanimive (razpravljajo
se ostanki poprejšnjega sejnega tečaja.). Pomenljivo je
to, da se je 9 imenitnih zbornikov poslanstva za dele-
gacijo odpovedalo zato, ker nočejo iti v Pešt, kjer bo-
ste 12. t. m. delegaciji zborovanje pričeli. (Med temi
odpovedniki so: bivši minister Schmerling, baron Lich-
tentola, nadškof Litvinović, knez Koloredo Mannsfeld itd.)
Ti gospodje so se dualizma že menda naveličali. — Sej
je imela zb. g. do sedaj 58.

Zbornica poslancev je imela 3. nov. 140. sejo. —
Naj važnejša zadeva te seje je obravnavanje vladinoga,
oziroma ustavno - odsekovega predloga zastran izjem-
nega stanu sploh (t. j. kdaj se smejo nekteri paragrafi
ustave za nekatere kraje zadržano ob moč djati) in dru-
gič zastran sedanjega izjemnega stanu v Pragi; gledé
poslednjega predloga hoče ministerstvo, da bi zbornica
potrdila in opravičila, kar je ono 10. okt. zaukazalo in
storilo. Prvi je govoril o teh stvareh posl. Svetec ter
nasvetoval, naj bi se sklepanje o tej postavi odložilo za
takrat, kadar bude kazensko postavodajstvo prenaroje-
no. On pravi, da utegne biti taka postava v rokah mi-
nisterstva ustavi in svobodi nevarna; danes da uteri vsa
reč res na Čebe, ali danes mori; jutre tebi. Beseda
„notranji nemir“, zavoljo kterega bi smelo ministerstvo
ustavo ob moč djati, da je tako razstogljiva, da se da
lahko na vsako malenkost obrniti.

Dogodki v Pragi niso bili taki, da bi se jim ne
bilo dalo tudi brez izjemnega stanu v okom priti; vo-
jaška moč o pravem času da bi bila zadostovala, brez
nje da tudi območdjanje ustavnih osnovnih pravic nič
ne pomaga. — Pa ne le potreben ni bil izjemni stan,
temuč tudi političea in oportunen ne. Narod, kakor
česki, se ne da užugati s tacimi pomočki. Če nočete,
da se vam po časnikih in sploh postavno (v taborih
itd.) glasi, trdil bo tim krepkejše svoje mnenje in bra-
nil svoje pravice s skrivnimi pomočki; s strahovanjem
silite ga hoditi prepovedane poti. — Narodno gibanje
med Slovani ni od včeraj ali od l. 1848, ampak že od
konca pretoklega stoletja. Pa saj Slovani niso edini, ki
narodno politiko gonijo, to isto delajo tudi avstrijski
Nemci in Madžjari. §. 19. osn. postave izpolnite, pa bo
dobro. Enakopravnost ni le narodna, timuč tudi poli-
tična reč. — Vlada naj se Čehom bliža, naj se z njimi
sprijazni in pogodi itd. — H koncu dolzega, večkrat
pretrganega govora nasvetuje Sv., kakor smo rekli, naj
bi se ta postava odložila, dokler ne bude po ustavni
poti prenarajena kazenska postava, in kazenskopravni
red s porčno sodbo izdelan. — Podpirali so Svetec-a
Slovenci, nekteri Poljaki in Greuter.

Gledé klubov v posl. zbornici imamo povedati, da
zveza liberalcev z levičniki je dognana reč ter se ta
poinoženi ustavno-ministerski klub o vseh važnih za-
devah pridno posvetuje; kar se tiče južnikov in poslan-
cev levega središča ni še določeno, ali pristopijo k le-
vičnikom, ali napravijo poseben klub; edini so le v tem,
da je treba podpirati ustavo in parlamentarno minister-
stvo. Sicer pa pretresajo mnogo programe za nov po-
seben klub.

Težišče zborničnih obravnav je zdaj v odseku za
novo vojaštveno (brambovno) postavo (glej „Ogled“).
Naprejšnje pretresanje dotičnih načrtov še precej hitro

napreduje, *) tako pa vendar ne, kakor ministri žele.
Ministri bi hoteli, da bi se ta čez vso važna postava v
občni seji odobrila že preden se snidete delegaciji, to-
rej do 12. t. m. Odsekovci pa in zborniki sploh so ne-
voljni, da jih ministerstvo sili, tako važno stvar v
naglici razpraviti. Da imajo ministri tako silo zastran
nove vojaštvene postave, prihaja od tod, ker je političko
nebo oblačno, in se je vojsko batí, pa tudi od tod, ker
bodo prihodnji mesec na Ogerskem nove volitve za o-
gerski zbor; in je mogoče, da bodo sedanji levičniki
(manjšina) večino imeli, Desak-ovci pa manjšino. Če se
to primeri, bodo morale sedanje izmed večine vzeto o-
gersko ministerstvo odstopiti in dobili bi vladno oblast
v roke sedanji levičniki, kateri merijo na popolno samo-
stalnost ogerske krone in hočejo torej imeti tudi samo-
stalno (svojo posebno) ogersko armado. Po tem takem
pa bi šla v ogerskem zboru že potrjena vojaštvena po-
stava (naši onaki) rakom zvižgat. Ta postava ima nam-
reč vsaj to dobro, da ne pozna *doch* armad v Avstriji,
ampak eno edino, razen brambovcev („houvedov“), ki
imajo na Ogerskem madžjarski značaj.

Ogled po svetu.

Velik hrup je nastal te dni po časnikih vnanjih
držav, sosebno pruskih, zaradi tega, kar je govoril uni-
versitetni dr. kancelar, baron Beust, v tistem odseku zbor-
nice poslancev, kateri pretresa načrt postave zastran
brambe. Baron Beust hoče, da bi se spravilo na noge o
času vojske 800 tisuč mož. Da bi odsekovci v to ogromno
število vojakov rajši privolili, začel jim je tolmačiti svoj
„ogled po svetu“. Rekel je, da z Italijo smo prijatli,
toda vlada italijanska da ne more ubraniti, da ne bi
prekucijske stranke čez njeno glavo po avstrijskih la-
ških deželah segale. Francoz in Anglež da sta nam prav
dobra; mi da smo dobri tudi s Prusom, a on da nas
nič kaj ne prosi za našo prijaznost. Rus da nam ni
ravno sovražnik, preprijazen pa tudi ne; na spodnji
Donavi, da se utegne kaj vneti, kar lahko tudi nas v
vojsko zaplete. Avstrija da ljubi mir, da si bode na
vso moč prizadevala ga ohraniti, ravno v to pa da po-
trebuje oborožene armade, onake vojski družih držav
itd. Tako državni kancelar. Ako ravno je prosil odse-
kovec, naj teh reči ne razglašajo, zatrosilo se je ven-
dar marsikaj teh skrivnosti med svet ter so se jih čas-
niki polastili in jih zdaj prežvekvajo. **) — Razen dveh,
so vsled baron Beustovih razlogov vsi odsekovci zahte-
vanih 800 tisuč dovolili. Kako se v javni občni zbor-
nični seji ta zadeva reši, bomo videli.

Iz Trsta. Povedali smo v poslednjem listu, da so
vložili tržaški okoličani prošnjo za ločitev od mesta.
Povrh družih težav, ktere zavirajo to ločitev (kakor n.
pr. to, da bi jo moral potrditi deželni zbor tržaški, kte-
ri je pa v tej zadevi sodnik in stranka; da je ločitev
bližjega narodno mešanega obmestja težka stvar itd.)
je vstalo tudi troje občin — Križ, Prosek in Kontavel,
— ki protestujejo zoper razdružbo. Dasi so sploh o-
sebeno znani šuntavci, ki ljudem dokazujejo, za koliko
na slabšem bi bili, ko bi se od mesta ločili — čes, da
zdaj plačuje mesto za vse občinske potrebe, za cerkev
za duhovne, za učitelje itd., potle da bi morali sami
za vse skrbeti; vendar ti protesti pri pristranski mestni

*) Je to pretresen ves načrt; opravilo se je tudi že prvo hr-
nje (v odseku).

**) Zasad hrupa, ki ga je zbudil Beustov govor, se je razposla-
la našim poslancem pri tujih vladah posebna krativna okrožnica. Vr.

gospoški prošnja za ločitev na vidoz veljavno spodbi-
jajo. — Zastran tega, da je o. k. namestništvo nove učitelje za okolico potrdilo, mislijo zastopniki okolični pritožiti se na višem mestu. Dobro bi bilo, ko bi vsaj toliko dosegli, da prekličo mestna gosposka prepoved ali odsvet zastran vstopa učiteljev v čitalnice in pa da jih oprostijo preskušnje iz italijanščine; v ostalem jih bodo že ljudje sami kontrolovali. — Kakor v Barkoli in na Občinah napravljajo čitalnico tudi v Lonžeri; začetno besedo imajo napraviti na znanem tržaškem sprehajališču „pri lovcu.“ „Cittadinovci“ pa so zavohali v tem veselničnem zboru — „tabor“ in demonstraciji zoper meščane in grozijo — prav liberalno — gostilničarju, naj Slovincem dvorane ne prepusti. Še uradni „Osservatore“ graja tako posilnost. — Časniki že oostro pritiskajo, da bi se vže enkrat sodnijska obravnava zastran dogodkov meseca julija pričela; ves svet se čudi, kaj neki da sodnija tako dolgo kuba; reč mora biti zrela; na dan ž njo! — 3. t. m. (v Trstu vernih duš dan) so bile demonstracije v spomin lauske bitve pri Mentani, kjer so bili garibaldovci pobiti. Šli so tržaški junaki tropoma na pokopališče k sv. Ani; zvečer ste počili dve petardi (pri škofu in francoskem general-konzulu).

Ljubljana. Odbor društva za brambo narodnih pravic je imel pod predsedništvom dr. Jan. Bleiweisja že več sej, v katerih je izvrševal naloge v prvem običnem zboru sprejete; sprejel je tudi 70 novih udov, katerih se čedalje več oglašuje narodnemu društvu. Saj je namen domovini važen in mesečni donesek, ki ga plačuje ljud, se le po krajcarjih šteje. V poslednji seji je ustanovil naslednji program za prihodnji občni zbor: 1. Sporčilo odborovo. 2. Navsota odborova: a) društvu naj se pridene ime „Slovenija“, b) nabira doneskov za Vodnikov spominček se nadaljuje. 3. Navsoti posamesnih udov.

Družbenike tukajšne in unanje vljudno vabi v zbor, kateri bode prihodnji ponedeljek, 9. dan t. m., v dvorani čitalnični ob 7. uri zvečer. Odbor.

Škof Strossmajer je bil prve dni tega meseca v Belemgradu; obedoval je pri metropolitu in knezu. 1. nov. zvečer so ga poslajili s krasno bakljado; med obedom pri metropolitu so se odmevali pomenljivi govori.

V Pešti so posvetujejo zdaj ogerski, hrovaški in reški zaupniki zastran Reke, čigava naj bode, ogerska, ali hrovaška, pa se ne morejo nič kaj porazumeti.

Dopisi.

Od Drave. Ne zamerite, dragi čitatelji, ako vam povem, da tudi naše čitalnice graje zaslužijo. Naše čitalnice se imenujejo narodne, slovenske, in vendar glej, manjka nam v tej narodni hiši vseh slovenskih časopisov! Med našo narodno inteligencijo gotovo spadajo tudi duhovni in učitelji, vendar pa v čitalnici ni niti „Zgodnje Danice“, niti „Slovenskega Prijatelja“, niti „Domovine“ niti „Učiteljskega Tovarša.“ Pravi in le koliko premožni Slovenec si ove časopise sam drži in podpira, a društvo rodoljubov jih ni v stanu vzdržati! Ali ni to rakova pot? — Izobraženje za vse in za vsakega; saj menda vendar še velja prislovica *unite viribus*.

Kje hoče najti narodnjak vse slovenske časopise, ako ne v čitalnicah? koje so stalne, ne kakor mi posamni rodoljubi, koji smo danes tu, a jutre tamo, kjer nas naš poklic zahteva, kateremu moramo zvesti biti, in iti s trebuhom za kruhom po slovenski zemlji, in se torej močno veselimo, če v vsakem slovenskem kraju, ne le narodne ljudi, ampak tudi svoje domače časopise najdemo; le po takem smo povsod na Slovenskem doma, če se povsod glede ljudstva in časopisja domače čutimo. — Inih drugojezičnih časopisov imado kavarne dovolj, v koje že tako, hočeš nočeš, moramo pogostem priti zavolj živeča in o potovanju. Torej v vseh slovenskih čitalnicah naj bodo tudi vsi slovenski zdaj izhajajoči listi, in kolikor mogoče, vse slovenske periodične knjige; drugače naše čitalnice niso slovensko-narodne, ampak le društva za branje posebnih slovenskih listov. — Kdor pa noče imeti brata za brata, bo dobil ptujca za gospodarja. Tedaj vsi za ednega in eden za vsak slovenski list zvesto stojmo!

H. pri P. 30. okt. t. l.

X.

Iz Volčca (pri Dombergu) 1. okt. *) Letos je bilo pri nas in po vsi okolici — kakor je znano — obilno sadja, posebno breskev toliko, da so morali ljudje vrhe podkladati, da se niso polomili. Jez, ki kupujem z mnogimi rečmi, začel sem tudi kupovati in prodajati breskove kosti in moram ti povedati, ljuba „Dojn.“, da sem jez dražje prodajal breskove kosti, nego kmetje breskve. Skupil sem jih bil čez 150 stotov (centov); prodajal sem jih stot po 2 goldinarja in k zadnjemu po 1 gl. 50 s. (To naj si ljudje za drugo leto zapomnijo Vr.)

Še to naj povem našim kmetovavcem, da kupavam in dobro plačavam tudi vinsko grampo (škorjo) in drozje. Ko bi torej kdo kaj takega na prodaj imel, oglaš naj se pri meni.

Anton Štibelj.

V Kanaletu. — 25. okt. je napravila naša čitalnica veliko besedo v spomin *Valentinu Staniču*. Gostov je došlo obilno. Program je bil ta-le: I. Govor. (Govoril g. predsednik, Ivan Wolf, o življenji rajnega našega rojaka in ljudoljuba, kanonika in šolskega nadzornika Val. Staniča, kateri je iz našega okraja rojen ter blizo nas v Ročinju pasturoval. Spodobilo se je res posebnost za našo čitalnico, da je slavnega domačina prva slavila). II. „Kdo je mar“ (dvošpev in zbor). III. „Sem le pastERICA“ zlož. Val. Stanič; deklamovala Katra Čeboj-ova prav izvrstno. IV. „Za slovo“, samospev (napev Avg. Leban-ov.) Drugi del V. „Zvezde“, zbor, v katerem so se naše gospodičine prav dobro obnesle. VI. „Železna cesta“, dvogovor, krasno deklamovala gospodičina Terezija Berlot-ova in g. Jožef Koejančič. VII. „Kanalska“ (Napev Avg. Leban-ov.) VIII. Vesela igra „Propir o ženitvi, katero so naši gg. dilettanti in dilettantinke v občeno zadovoljnost igrali. IX. „Hej Slovani“ (zbor).

Med večerjo so nas sosedje Solkanci s sprelepimi pesmami razveselovali. Da se iskrenih napitnic ni manjkalo, ni mi treba praviti; tega pa vendar z molčati ne smem, da je tudi dr. Lavrič osmino svojo taborske slave med nami obhajal. — Po večerji je bil mladini pod pregladek in opolzol, da se je v ples spustila. Gorenjski postopač.

Iz Volčca (na Tominskem). Dne 12. listopada 1866 se je prikazalo naši vasi neko novo solnce; prebudilo je ljudstvo volčanske fare iz dotedanega duševnega spanja; stopilo jim krmizelj v oči, da so se začeli zavedno ogledovati po mili naši domovini. To duševno solnce je bil naš mnogozaslužni narodnjak gosp. Andrej Makarovič. — On se je, prišedši k nam za podružnika, seznanil s par možmi, ki so se bili ravno nekoliko jeli narodno zavedati. S to počitico mož — mislim, da so bili trije — se je pogodil, in ko so mu zvestobo i vdanost prisegli, je z njimi ustanovil tukajšnjo narodno čitalnico. Srčno je napovedal vojako tujemu duhu, ki se je bil ošabno vselil v čisto slovensko vas — Volčce. Hude boje je bil, a zmogel ga je skoro popolnoma, i slovenskega na prestol posadil. Neutrudeno je nič čitalničarje spoznanje samih sebe, namreč, da so sinovi slovenski. — Malo kaka vas je tako srečna, da bi dobila take učenike; kajti mnogo je podružnikov, a vsi niso Makaroviči. — On je v šoli male otročiče, komaj par pedi velike, navadil tako mično peti, da more slehernemu srce veselja igrati, ko jih ališi na pašnikih prepevati; zraven pa jih je naučil boljše brati i pisati, kakor marsikteri drugi učitelj.

Ko je on prišel k nam, bilo je 7 družnikov sv. Mohora (glej Koled. sv. Mohora 1867 stran 41), a letos jih je bilo 46 (glej Koledar. sv. Moh. stran 43). Lepa številka za volčansko faro. G. M. je po hišah hodil i ljudem pravil koristi družbe sv. Mohora. Hvaležni mu moremo biti za ta i še veliko drugih dobrih del, ki jih je njegova bistra glava osnovala in dovršila. Imenovati ga moremo „očeta ljudskega izobraževanja“ v Volčah.

Prav neradi smo ga pustili iti iz naših krajev, kjer je še dosti ledine. Kako težko smo ga zgubili, pokazalo se je posebno, ko se je posloviljeval. Lehko prisežem, da ni bilo subega očesa v cerkvi zjutro dne 25. vinotoka. Srebrni biseri so poljublovali rute kakor ženskih, tako mož i otrok.

*) Po naključni zakasnjeno. — M. V.: Unega Vašega spisa ne moremo nikjer najti; prosimo, spikite se enkrat tisti sestavek. Vr.

Prepričali se boste sami, Trnovčani *), da ste dobili bistro glavico, dobro srce, neutrudljivega duševnega delavca; dobili ste moža, ki ga ne plača niti srebro, niti zlato. Bog vam ga ohrani mnogo let zdravega i čvrstega, kakor je bil pri nas. Mi pa, čestiti gospod, naj vam iz tisoč grlio zapojemo:

„Bog naj Te plača obilo, bogato,
Kar si zasadil Volčanom v srcé;
Rastlo, doneslo bo sadje nam zlato,
Zraven bliščalo bo Tvoje ime;
Src prehvaležnih Te spremlja obilo,
Vence spominu Ti spleta naš rod;
S solznim očesom rečemo še milo:
Bog Te obvari i vodi povsod!”

26. vinotoka je napravila tukajšnja čitalnica gosp. And. Makaroviču, roditelju i voditelju avojemu, krasno besedo, pri kateri je bilo tudi mnogo tominske gospóde; med njo tudi mnogozaslužni gosp. poglavar And. Winkler, gosp. dr. Tušar, gosp. adv. Gasperini, itd. Pojto i govori so bili krasni; a naj bolje se je odlikovala igra „Župan.“ Igrali so tako izvrstno, kakor da bi bili vže kdo ve koliko krat na oder stopili. Živila volčanska čitalnica, slava njenemu očetu, g. Makaroviču!

Miha Dolinar.

Domači novičar.

(V zastavljavnici goriški) bodo 7. in naslednje dni meseca decembra t. l. javna dražba; na prodaj bodo narečeno reči, ki so bile zastavljene v III. kvartirih l. 1867, to je, v mesecih juliju, avgustu in septembru lanskega leta.

(Duhovsko-osobna sprememba.) Č. g. Jož. Kočvar pride iz Šmarj v Renče; na njegovo mesto novomašnik Štef. Faganel; novom. Val. Brezavšček v Trzič (Monfalkon) za 3. koop in kateheta.

(Za vodjo pomočne uradnice) pri c. k. okrožni sodnji v Gorici je imenovan adjunkt istega urada g. Jož. Feliks Suppanzigh.

(Za c. k. sodnika v Ajdovščini) je imenovan g. Val. Devetak, sou. adjunkt pri deželni sodnji v Trstu.

(Goričani 18. oktobra v Palmi.) Iz „G. di Udine“ so posneli mnogi časniki nekaj črtic iz navdušenega popisa sprejema in slavljenja tistih 100-200 Goričanov, kateri so bili šli omenjeni dan tje vdoleževat se tombolo in drugih tamošnjih veselie obhajanih v spomin „občnega glasovanja“ za ital. kralja l. 1866.

Prišli so jih neki pozdravit in sprejet sam mestni župan s svojim starešinstvenim odborom in vsi časniki narodne straže. Tudi obedovali so v družbi mestnih zastopnikov.

Iz Vidma je prišel jih pozdravit v imenu ondašnjega društva goriških izseljencev („emigracije“) g. Pet. Carina, kateri jih je tudi ogovoril, in sicer v garibaldijskem zmislu, izrekši upanje, da se avstrijsko cesarstvo razdere in da bode vihrala zastava italijanska na naj viših vrhovih južskih Alp. Goriški „rodoljubi“ so mu—se ve da—pritrjevali in dobri dve uri da je trajalo naj pristrénejše objemauje, poljubovanje, napivanje, itd., s katerim so posvečevali bratovsko zvezo med rojaki ta—in unkraj Soče. Poveljnik narodne straže, stotnik Rodolfi, je rekel, ko je od Goričanov slovo jemal, da želi, da bi se Palmaveci precej „glasovanja“ (plebiscito) v Gorici vdeležili. — Nazaj gredé pa — pravi „G. di U.“ — so naleteli v avstrijskem Višku na „surove kmete“ (laške, ne slovenske, kakor je Pražka „Corresp.“ napačno razumela; v tistih krajih ni Slovencev Vr.), ki so jih s kamenjem napadli. Pomenljivo je, kar na dalje dopisnik iz Palme italijanski vladi svetuje, naj bi, namreč, pomislila, da je nevarno čakati, ter podvzivala rešiti za se izpod razvalin Avstrije južno Tiroljsko („Trentino“), Istro in Goriško, in to zato, da je ne prehití Nemčija ali „Slavija“; kajti, če se to zgodi, bodo te dežele za Italijo za vselej zgubljene.

(Na pokopališči goriškem) na vseh Svetih in vernih duš dan je bil videti tudi letos lep napredek: bilo je še več ozališanih in razsvetljenih grobov, nego lani. Ljudi je šlo oba dni obilno doli.— Kakor olepšanje me-

sta sploh, tako je tudi to zasluga naše mestne gosposke v noveji dobi, da je začela poslednja leta za snatnje in lepšanje pokopališča skrbeti. Kdor ve, kakošno je bilo pred nekimi leti in kakošno je zdaj, vedel bo gofovo hvalo, komur hvala gre. Da se je pa pobožna navada privatne grobove zališati, pri nas vdomačila, za to smo hvaležni nekterim nemškim rodovinom, ktere so to drugod že od nekđaj navadno šego prve pri nas v-peljale. Take kulture se ne branimo.— Neslanih demonstracij, o kakoršnih časniki iz družih krajev sporočajo, ni pri nas bilo še nikoli, in nadjamo se, da jih tudi v prihodnje ne bo.

(Srečkanje obligacij zemljiščno-odveznega zaloga goriškega) je bilo 31. okt. t. l. Izrečkano so to—le obligacije: Obl. za 50 gold. številki 74 in 176; za 100 gold. št.: 151, 368, 669; za 1000 gold. številko 150, 159, 273, 306, 323, 386, 405; za 5000, št. 49. Obligacija od 1000 gold. št. 239 je izrečkana le za 600 gold. — Izplačavali se bodo kapitali izrečkanih obligacij od 30. aprila 1869 naprej. (Nekteri niso prišli še potegniti kapitala konec aprila t. l. izrečkanih obligacij; naj vedo, da posihmal obresti več ne dobijo.)

Govori

na taborji Šempaskem.

(Dolge.)

Dr. Tonkli (konec). Slovenski možje, Slovenija bi ne bila le v korist nam Slovencom, ampak celi Avstriji.

Spominjate se vsi, da leta 1866 se je bila vojska vnela med Avstrijo na eni, Italijo in Prusijo na drugi strani. Orožje Avstrije je bilo nesrečno, in nasledki so bili ti, da je odstopila Italiji ne samo Beneške Lahe, ampak tudi Beneške Slovence, katerih 40 tisuč zdihuje pod jarmom laškega naroda, ker Lahí ne priznavajo narodnih pravic, marveč po njih z nogami toptajo.

Ali Italija še ni nasitena; lačna je še po Goriški, Tržaški in Isteraki deželi; gre todaj za naš obstanek, ker Italija z rokami po nas sega in grabi.

Da se bodedo tega poljuba obranili, da ne pademo pod požrešno Italijo, je neobhodno, da se vsi Slovenci zedinimo in združimo, v eno kronovino, da ustvarimo Slovenijo! (Hočemo!)

Slovenija zedinjena, močna, se bode laže ubranila vsaki zunajni sili, ona bo otela sebi narodnost in svobodo, presvitlemu cesarju, kojemu smo Slovenci vse skozi vdani in zvesti, pa lep leskoč kamea na kroni, to je, slovenske pokrajine, združene v Slovenijo!

Ako smo todaj vsi Slovenci združeni v Slovenijo, bodedo z združenimi močmi branili svoje in pravice presvitlega cesarja, in tako Njemu več koristili, kakor če smo v šest kronovin razcepljeni.

Prepričan sem, slovenski možje, da, ko bi bili benečanski Slovenci leta 1866 z nami vred združeni v Slovenijo, ne bi bili oni nikdar padli pod laško vlado, kjer so vse veke za nas izgubljeni!

Zedinimo se todaj v Slovenijo, dosegli bodedo vse nam prirojene pravice, oteli narodnost in svobodo, krepko in vspešno branili nam ljubo Avstrijo in presvitlega cesarja proti vsakemu napadu, proti vsem sovražnikom. (Med govorom in h koncu nebrojni živio—in slava-klici.)

Zdaj nazuanja predsednik, da se je oglasil za besedo g. dr. Vošnjak, dež. posl. in zastopnik štajarskih Slovencev.

Ko stopi na oder g. dr. Vošnjak, pozdravlja ga ljudstvo z gromovitimi, neskončnimi slava—in živio-klici, kateri se ponavljajo pri vsakem stavku njegovega navdušenega govora, iz ktereга tu navajamo nektore točke: Pozdravljam Vas v imenu vaših slovenskih bratov na Štajarskem (Živili! Slava štajarskim Slovincem!) Govornik naprej dokazuje, kako se je rodila misel zedinjenja vseh Slovencev na Štajarskem. 400.000 štajarskih Slovencev je naklenjeno na 600.000 Nemcev; v deželnem zboru graškem so zastopani namo po 8 poslancih mimo 55 nemških. Ime Štajar je sicer staro, pa ime slovensko je še starejše. Mi smo Slovenci in ne Štajarci, mi govorimo slovenski in ne štajarski jezik. Kaj je štajarskim Slovincem pomagala, kateri dobiček so imeli od svoje zveze z Nemci? (Klici: Nič!) Prav imate, nič nismo imeli, kakor plačanje za vse nemško zavode, slovenskih

*) Šel je za vikarja na Tráovo boviško.

pa nam nobenega niso privolili. Razcepljeni Slovenci nimamo nobene moči, vendar se je dozdej od zedinjenja le bolj po časnikih naših govorilo. Da pa ta misel stopi v življenje, jo je treba na glas izrekat: Mi vsi Slovenci hočemo biti ne Štajarci, ne Korošci, ne Kraujci, ne Primorci, mi hočemo biti le Slovenci, zedinjeni v eni Sloveniji. (Slovenija živila!) Dokler smo razcepljeni, si nikoli ne pridobimo naših narodnih pravic. (Res je!) Ali to ni žalostno in razžaljivo, da se nam Slovincem na naši slovenski zemlji pot zapira skozi slovensko mesto? (grdo je!) Tako ravnanje ne more roditi dobrega nade! Vas tlači tuji laški, nam tuji nemški živeli, pa nas dolgo več ne bodo. Zavedeli smo se, da smo Slovenci, in da za nami stoji še 80 milijonov Slovanov, kiz nami čutijo, kar se nam krivičnega stori. (Živili vsi Slovani!) Če se po postavnem potu napravi Slovenija, bode Avstrija sama imela največi dobiček. Mi ne razdiramo, ampak hočemo le okrepčati Avstrijo. Proj pa ne hodemo mirovati, dokler se ne dopolni ta naša najprva želja, dokler se ne zedinijo vsi Slovenci v eno kronovino „Slovenijo“ (Živila Slovenija! Mi jo hočemo!) Hočemo jo vsi Slovenci, tirjali smo jo in jo zmerom tirjamo mi štajarski Slovenci, tirjajte jo dones tudi Vi, da bo spoznala vlada, da so vsi Slovenci v tej misli složni, da vsi želijo „Slovenijo“.

Ko proučajo navdušeni slava- in živio-klici, boro predsednik še enkrat 1. resolucijo: Kdor je za to, da se zedinijo vsi Slovenci v eno kronovino z enim dež. zborom, naj vzdigne roko. In 10.000 Slovincov je, kakor na on migleci vadijnile svoje roke in 10.000 Slovincov je zopet izteklo: Slovenija vstani.

() drugi točki: vpeljavi slovenskega jezika v šolah in v ustanovljenji visoke pravne šole v Ljubljani je izvratno, ljudstvu razumljivo, govoril g. Naberger, dež. poslanec tržaške okolice: „O nobeni stvari nisimo toliko govorili, kakor o tej stvari. Že 20 let se zato poganjamo; čuditi se res moramo, da vendar še zmerom tujščina v naših šolah gospodari, naš slovenski jezik se pa zanemarja in v kot stavlja. Pri vsakem narodu se podučuje v domačem jeziku, le pri nas ne. Naše petice od l. 1861 so se pri ministerstvu vrgle pod klop. §. 19. drž. osnovnih postav nam obeta ravnopravnost, pa je mrtev. Mi ne moremo čakati do sodnjega dneva (klici: tudi nočemo). Zato smo se dones tukaj zbrali, da očitno izročemo: Našemu jeziku se morajo v šolah dati popolne pravice. Dozdej naše šole niso bile učilnice, ampak mučilnice. Mesto da bi se um bistril otrokom, ubijala se jim je nesrečna tujščina v glavo, tujščina, ktera um in pamet meša prostemu kmetiču. Javno je, da se nam Slovincem kriviča godi. To je zoper naravno postavo, greh zoper Boga. Jezik je dar božji in naj prvi dar, ki ga vživa vsak človek. Bog nam je dal jezik slovenski, ki je prečudno lep, mil in bogat. Ker naš jezik še nima svoje pravice, zato se nam Slovincem velika škoda godi. Ako bi se v domačem jeziku in ne v tujem podučevalo, bi se vednosti razširjale med nami; in ker bi več vedeli, bi si skoz laže pomagali.“

Naše gosposke bi nam potem tudi v našem jeziku dopisavale, ko bi se v šolah naučili našega jezika. Zdej pa nam je tolmača treba, kotni pisarji kmeta gohufajo in derejo.—Pa tudi više slov. špale moramo imeti za naše pravnike in za to je Ljubljana najpripravnije mesto.

Predsednik bere 2. resolucijo: V vseh šolah na Slovenskem naj se podučuje v slovenskem jeziku, in to naj se precej začne (Precej! precej!). Torej želite, da se izbriše: ali vsaj v enem letu? (Vse ljudstvo kliče: Precej, precej!).

Cela 2. točka se potem soglasno prejme.

() tretji resoluciji: vpeljavi slovenskega jezika v uradnih govori g. dr. Lavrič in odda za ta čas predsedništvo g. dr. Žigon-u. (Dajje prih).

Poslano *).

Na Pečinah (na Tominskem) 30. okt. Na Slovenskem izhaja neka „—Zeitung“, ktera rada tudi pred našim pragom pometa; tako je tudi v 76. listu t. l. priobčila nek spis, čigar metla celó na Pečino sega. Spis je naslov „Ein unverschämter Landprieester.“ Nekteri

gospodje, ki so to brali, so izrekli željo, naj se razodene ta pisatelj, da bodo vedeli komu hvaležnost skazati; in tej želji zadostiti, je naslednjim vrsticam namen.

Spisal je ali tvarično ponudil ovemu spisu Jurnej Troha, ki je bil rojen na Pečinah 11. avg. 1844. Ta mladeneč je sicer slep na desnem očesu, vendar pabistrega uma; zvižda se mu bore na obrazu. Hodil je v šole; tovariši pravijo da je bil došel do 4. razreda na gimnaziji, spričevala je pokazal pa le iz 3. razreda. Lansko leto je bil poskušil, če njegova pisma resnico govore, tudi „am k. k. Präparandum zu Triest“ svojo srečo, kajti poslal je Pečanskemu gospodu ta le listek: *Das Bart. Troha den hiesigen Präparandenkurs sehr fleissig besucht, wird hiernit bestätigt. Triest am 26. Januar 1867. Jos. Revelante m/p. Director.* O tem spričevalu piše Troha v pismu od 5. marca 1867 tako: „Sie werden sagen, es ist kein Siegel darauf? Dazu möge Ihnen folgendes genügen. Den Siegel auf die Zeugnisse zu geben, die nicht Abgangs-Frequentations- (kaj zgoranji ni „Frequentations“?) oder Semestral-Zeugnisse sind, ist verboten. Trohi se je todaj zdelo, da bo g. vikar to spričevalo za lažljivo imel.“

Tr. je hotel, tako se bore v „Ein u. L.“, da mu g. vikar naredi spričevalo lepega vedenja, in to po dokončanem II. letu pripravništva; zakaj? Zato, ker ni dobil od ravnatelja na preparandiju dobrega spričevala, sicer bi mu še bilo treba pri g. vikarju trkati.

Tr. si pomaga ne samo z lažjo, ampak tudi s predrznostjo in surovostjo. Velikokrat je tako primoral g. vikarja, da mu je dal spričevala uboštva, v kterih se je bralo, da je učence 5., 6., 7. šole, in da si je s tem pomagat pri horadenju, ker ni mogel šolskih spričeval pokazati. V pis. od 5. marca 1867 pravi: „jedoch bemerke ich es, dass das Armutszugnisse gleich bei Empfang dieses Zettels ausgestellt werden muss.“ V spisu „Ein u. L.“ pa piše: „Das „Muss“ aber können diese Herren auf dem Lande nicht.“ Zavoljo take surovosti je bil večkrat pokrogan. V pismu od 14. marca 1867 pravi: „Vor allem danke ich Ihnen vom Herzen für die Rüge und das nach meinem Wunsche gefertigte Zeugnis (uboštva).“

Tr. štoje sam sebo za preneglega človeka. V pismu od 14. marc. 1867 piše nadalje: „ich weiss es und bereue es bitter, dass ich durch jenen unglückseligen, übereilten, im Zorne verfassten Brief (denn mein Temperament ist was abscheuliches—)..... Ja ich gestehe es, ich zittere ordentlich, wann ich an den verwegenen, dummen, thörichten Streich denke“ i. t. d.

Iz vsega tega se lahko spozna, kako vrednost imata tisti spis „Ein u. L.“—Toliko duhovstvu v tolažbo *)

Borsul kurs 4. t. l. Metall. 58:20; narodno posojilo 63:40; London 115:75; adžjo srebra 113:75; cekini 5:49.

Loterijske številke. V Gradcu 9. 3. 40. 24. 67.

Oglasniki.

Rastlinski oblič (flašter).

iznašel ga F. Tokén,

dober za rane, ulesa (ture) in ozeblinae.

Ta flašter ima med vsemi enakimi nar. veči zdravilno moč in je vreden, da se šteje za prvega med domačimi zdravili; nobena hiša bi ne smela biti brez njega. — Poskušnje, ki so se delale s tim obličem po bolnišnicah, so pokazale, da se dajo z njim v kratkem času za dobro in brez škodljivih nasledkov ozdraviti ne le vsakoršne rane, temuč tudi občasna ulesa (kronični turi), če jih kdo že tudi 10 do 15 let ima. — Ravno tako se je izkazala posebna moč tega obliča tudi pri nar. hujših ozeblinah. Turi, kakoršni koli, smolika (žlezni otók) in tako imenovani črv ne potrebujejo, če se ta flašter rabi, kot malo dni, da dozore in da človek ozdravi. — Glavna zaloga za naše kraje je v gosp. Ludovik Kurnerjevi lekarnici (apoteki) v Gorici na Travniku. — En veči kos velja 50 soldov, en manjši 25 soldov. — V Corvinjanu se dobiva pri g. Lovisoni-u.

*) Došel nam je bil še davno od druge roke popraven dopis na oni sastavek v „G. Z.“, obočeli smo bili tudi, da ga preobčimo, ali pozneje smo se spremislili. Okoliščino na gosp. vikarjevem vrtu so bile vse druge, kakor v sastavku „E. u. L.“ navodene. Vr.

*) Za take dopise ni vredništvo odgovorno.

Vr.